

BOTANICUM

KASVITIETEEN TIEDOTUSLEHTI • 6/2014 • 19.6.2014

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Biotieteiden laitos (kasvibiologia)

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO
KASVITIEDE

Kesän 2014 päivystys kasvimuseolla (viikko, päivät, nimi, puhelinnumerot, ohivalinta 02941)

vko		alanumero	
25 (16.–19.6.)	Sinikka Piippo	24457	050 448 6257
26 (23.–27.6.)	Marja Koistinen	24424	050 448 6224
27 (30.6.–4.7.)	Henry Väre	24433	050 415 5503
28 (7.–11.7.)	Arto Kurtto	24430	050 448 6230
29 (14.–18.7.)	Xiaolan He	24442	050 448 6242
30 (21.–25.7.)	Nijole Kalinauskaite	24401	050 448 6201
31 (28.7.–1.8.)	Mikko Piirainen	24438	050 416 0388
32 (4.–8.8.)	Leo Junikka	50055	050 311 0385
33 (11.–15.8.)	Raino Lampinen	24429	050 448 6239
34 (18.–22.8.)	Leena Myllys	24458	050 448 7454
35 (25.–29.8.)	Soili Stenroos	24443	050 448 6304
36 (1.–5.9.)	Roland Skytén	24465	050 448 6308
37 (8.–12.9.)	Pertti Salo	24445	050 415 6757, 040 550 3175
38 (15.–19.9.)	Tea von Bonsdorff	24553	050 318 5199

Matkoilla

- 18.–29.6. **Alexander Sennikov**, Russia, St. Petersburg, Komarov Botanical Institute. Participation in the anniversary of the Institute and herbarium work.
- 22.6.–5.7. **Marita Tiiri**, UK, Edinburgh, Royal Botanic Garden. Erasmus- henkilökuntavaihdossa.
- 30.6.–5.7. **Annina Launis**, Norja, Varanginvuono, jäkäläaiheinen työpaja *150 years after Th. M. Fries*.
- 5.–12.7. **Alexander Sennikov**, Romania, field work on *Sorbus* for *Atlas Florae Europaeae*.
- 5.–19.7. **Henry Väre**, Espanja – Ranska, alvejuuria (*Dryopteris*) keräämässä.
- 13.–20.7. **Alexander Sennikov**, Hungary, Budapest, Hungarian Museum of Natural History, herbarium work on *Sorbus* for *Atlas Florae Europaeae*.
- 21.7.–8.8. **Henry Väre**, Ahvenanmaa, Keski-Lappi ja Inarin Lappi, Escape-hankkeen siemenkeruumatkoja.

Vierailijoita

- 31.5.–29.6. **J. Gergő Szarkándi**, Unkari, Szegedin yliopisto. Agaricales-lahkoon kuuluvat kuppisienet (cyphelloid), käävät ja orvakat. Yhteyshenkilö Otto Miettinen.
- 10.6. **Florian Wetzel**, Saksa, Berliini, Leibniz Institute for Evolution and Biodiversity Science, Museum für Naturkunde. EU BON (Building the European Biodiversity Observation Network) ja Atlas Florae Europaeae. Yhteyshenkilöt Pertti Uotila & Alexander Sennikov.

Szarkándi

Saatu apuraha

Teija Alanko, 3 500 € Helsingin kaupungin tutkimusapuraha väitöskirjatyön *Keskiaikaisten ja historiallisten puutarhojen makrofossiiliset kasvijäänteet* Kaisaniemen kasvitieteellisen puutarhan aineiston radiohiiliajoituksiin.

William Nylanderin kokoelmat Henri Lecoqin museossa Ranskassa

Kuten edellisessä Botanicumissa mainittiin, ilmestyi sarjassa *Les collections du Muséum Henri-Lecoq* 2012 kirja *Les lichens du William Nylander*, jonka tekijänä on paikallinen botanisti Élisabeth Cartoux. Muséum Henri-Lecoq sijaitsee Clermont-Ferrandissa, joka on Auvergnen alueen pääkaupunki ja keskellä Ranskan keskivuoristoa Puy-de-Dômen departementissa. On käynyt ilmi, että paikallisessa Henri-Lecoqin museossa on huomattava William Nylanderin jäkäläkokoelma, jonka sijainti ei ole ollut yleisesti tiedossa.

Oulusta kotoisin ollut William Nylander (1822–1899) eli suurimman osan elämästään Pariisissa, mutta hänen pääkokoelmansa ovat Helsingissä. Clermont-Ferrandiin hän on antanut suurehkon kokoelman siksi, että 21.–28.7.1856 hän osallistui Ranskan kasvitieteen seuran (Société Botanique de France) järjestämään retkeilyyn (ensimmäiseen Pariisin ulkopuolelle ulottuvaan) Auvergnen ja myös tutustui paikalliseen botanistiin, Henri Lecoqiin (1802–1871). Auvergnessä hän keräsi jäkälänäytteitä etenkin Mont-Dore -vuorilta. Niistä hän julkaisi erityisen eksikkaattisarjan

Lichenes Montdorienses (1856, osa levitetty ehkä myöhemmin).; numeroissa 1–70 on painetut etiketit, mutta numerot 71–111 lienevät kokonaan käsin etiketoituja. Tämä eksikkaatti on harvinainen, niin harvinainen, että sitä ei ole edes Nylanderin omassa kokoelmassa Helsingissä! Tosin useimmat näytteet ilmeisesti kuitenkin ovat siinä olemassa, mutta ilman eksikkaattitekstiä ja numeroa. Cartoux'n kirjassa 70 näytettä on luetteloidu ja 15:stä on julkaistu värikuva. Lisäksi on luetteloidu muutkin 257 näytettä ja myös niistä on lukuisia värikuvia.

Lecoqin museota ei aiemmin ole mainittu Index Herbariorumissa, mutta nyt sille on annettu lyhenne MHLCLFE. Suuri osa näytteistä on Nylanderin omia keruita Pariisin tienoilta ja muualta Ranskasta. Cartoux on kiitettävästi etsinyt departementit keruupaikoille, joten nyt tiedämme, että Bouray on Bouray-sue-Juine Essonnessa ja Bellevue Meudonissa Hauts-de-Seinessä, mikä Nylanderin kokoelmia digitoitaessa on hyödyllistä tietoa.

Kirjassa on myös lyhyt Nylanderin elämäkerta ja jopa pieni sukupuu ja kuva Oulusta. Tiedot ovat sangen oikein ja löydetty tiettävästi ilman suomalaisten apua. Kannattaa käydä katsomassa kokoelmaa, kun käynte Clermont-Ferrandissa, jossa on eri laitoksessa myös yliopiston herbario. — Teuvo Ahti

Kiitos

Esitän parhaat kiitokseni museon väen ja muiden vieraiden onnittelusta, avusta ja lahjoista juhliessani 80-vuotispäivääni kasvimuseolla torstaina 12.5. — Teuvo Ahti

Kuva L. Helynranta

Kuva P. Uotila

Kuva L. Helynranta

Kaisaniemen puutarhan systemaattisen osaston uudistaminen

Toimenpidelupa kaupungilta saatiin ja Kaisaniemessä pidettiin 3.6. projektin aloituskokous, jossa alue ”luovutettiin urakoitsijan haltuun”. Valmistelevat työt ja puiden kaataminen ovat alkaneet. Juhannuksen jälkeisellä viikolla alkavat maansiirtotyöt, joiden päätteeksi tarvittavat putkitukset, hiekkakäytävien pohjat ja osa kasvialustatöistä on tehty. Syksyllä tehdään uudet vesialtaat, valaistus ja kastelujärjestelmä. Myös istutusalueiden puureunukset, kasvialustatyöt ja kiveykset jäävät syksyllä tehtäväksi. Urakoitsijana toimii VRJ Etelä-Suomi Oy. Sen osuus valmistuu 30.11.2014. Uudet kasvit istutetaan puutarhatiimin voimin kesällä 2015. Alue avataan yleisölle elokuussa 2015.

Työmaaliikenne tulee haittaamaan jalankulkua puutarhassa. Maansiirtovaiheen massiiviset kuljetukset 23.6. – noin 15.8. aiheuttavat sen, että puutarhan arboretumosa ja siten myös **Unioninkadun portti** joudutaan sulkemaan turvallisuus- ja myös viihtyisyysistä. Henkilökunta voi avaimellaan kulkea kasvimuseorakennukseen Unioninkadun portista työmaaliikennettä varten. Muutoin kulku tapahtuu ainoastaan kahvila **Violan portista Kaisaniemenrannasta**. Myös **rautatieaseman puoleinen** henkilökunnan portti on suljettu, koska se jäi työmaa-alueelle. Työmaa-alueella kulkeminen ilman lupaa ja turvavarusteita on kiellettyä muun muassa turvallisuussyistä. Kasvihuoneiden aukioloon rakennustyöt eivät vaikuta. — Pertti Pehkonen

Kuva L. Helynranta

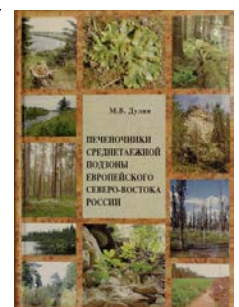
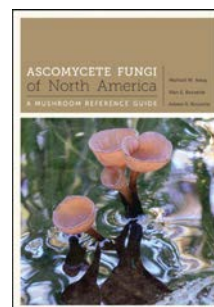
Uusia julkaisuja 2014

32. Chen, W., **Häkkinen**, M. & Ge, X.-J. 2014: *Musa ruiliensis* (Musaceae, Section *Musa*), a new species from Yunnan, China. — *Phytotaxa* 172(2): 109–116.
33. Kout, J., Vlasák, J. & **Spirin**, V. 2014: Contribution to the *Antrodiella americana* species complex. — *Czech Mycol.* 66(1): 53–60.
34. Oghenekaro, A.O., **Miettinen**, O., Omorusi, V.I., Evueh, G.A., Farid, M.A., Gazis, R. & Asiegbu, F.O. 2014: Molecular phylogeny of *Rigidoporus microporus* isolates associated with white rot disease of rubber trees (*Hevea brasiliensis*). — *Fungal biology* 118: 495–506. [Jutussa käsitellään kumipuuviljelmien tuholaiskävän lajikäsitystä – lajeja on, yllätys yllätys, enemmän kuin on kuviteltu – omansa Afrikassa, Kaakkois-Aasiassa ja Amerikassa.]
35. **Uotila**, P. 2014: Kynäjalava – Vanajaveden rantojen erikoisuus. — *Tyrvöntö-kotiseutulehti* 2014: 7–11.
36. Zhou, L.W., **Spirin**, V. & Vlasák, J. 2014: *Phellinidium asiaticum*, sp. nova (Hymenochaetales, Basidiomycota), the Asian kin of *P. fragrans* and *P. pouzarii*. — *Ann. Bot. Fennici* 51(3): 167–172.

Kasvitieteen kirjaston uutuuksia

Teuvo Ahdin lahjoituksia

- Beug, M.W., Bessette, A.E. & Bessette, A.R. 2014: *Ascomycete fungi of North America. A mushroom reference guide.* — 488 s. University of Texas Press, Austin.
- Dulin, M.V. 2007: *Пеchenочки среднетазной подзоны Европейского Северо-Востока России.* — 195 s. UrO RAN, Ekaterinburg. [Komin tasavallan keskitaigan maksasammalet]
- Rai, H. & Upreti, D.K. (toim.) 2014: *Terricolous lichens in India. Volume 1: Diversity patterns and distribution ecology.* — 112 s. Springer, New York.

Rai, H. & Upreti, D.K. (toim.) 2014: Terricolous lichens in India. Volume 2: Morphotaxonomic studies. — 313 s. Springer, New York.

Tuominen, K. & Niemi, O. 2012: Maanpeitekasvit. Luo vehreä pihapiiri. — 242 s. Minerva, Helsinki.

Pentti Alangon lahjoituksia

Alanko, P. & Kahila, P. 2003: Köynnöskasvit. — 231 s. Tammi, Helsinki. (Dendrologian Seuralle)

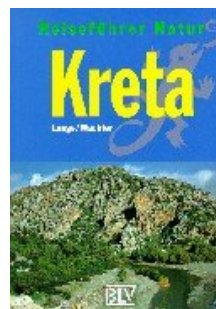
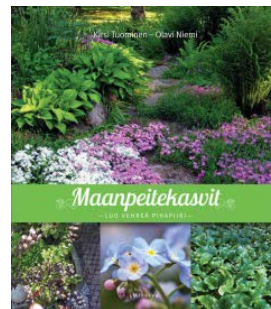
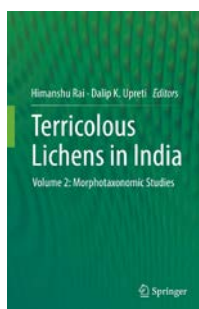
Lange, D. & Wächter, M. 1999: Reiseführer Natur, Kreta. — 129 s. BLV Verlagsgesellschaft, München.

Pertti Rannan lahjoitus

Ranta, P. 2014: Villit vihreät kaupungit. Suomen kaupunkikasvio. — 432 s. Vastapaino, Tampere.

Alexander Paukovin lahjoitus

Andreev, M.P., Kotlov, Yu.V. & Makarova, I.I. 1998: Opredelitel' lišajnikov Rossii. Vyp.7. (= Handbook of the lichens of Russia. 7.) Lecideaceae (*Lecidea*), Micareaeae (*Micarea*, *Psilolechia*), Porpidiaceae (*Amygdalaria*, *Bellemeria*, *Clauzadea*, *Farnoldia*, *Immersaria*, *Koerberiella*, *Porpidia*, *Stenhammarella*). — 165 s. Nauka, Sankt-Peterburg.

Stan Shingler vierailvana kuvittajana kasvimuseolla

Stan Shingler on aloittanut Suomen puu- ja pensaskasvion (Hämet-Ahti ym. 1992) tekeillä olevan uuden painoksen kuvittamisen kasvimuseolla. Stan on kotoisin Keski-Englannista, valmistui sieltä taidekoulusta (Bachelor of Arts), mutta kotiutui Suomeen jo aikapäiviä sitten. Hän on toiminut 35 vuotta YLEssä graafisena suunnittelijana, viimeiset 15 vuotta tietokoneanimaattorina. Hän on myös opettanut graafista suunnittelua mm. Taideteollisessa korkeakoulussa. Stan työskentelee Steven-salissa (entinen luentosali). Yhteyshenkilöt Henry Väre ja Marja Koistinen.

Puutarhan kokoelmien käyttöä

Kuvataiteilija Juhana Moisander videokuva Kumpulän puutarhassa kasveja (jalustan ja taustakankaan avulla) syksyllä 2014 Kööpenhaminassa pidettävään kuuden taiteilijan näyttelyyn. Näyttelyn teemana on *Nature Wonder*.

Kansallinen vieraslajiportaali avautui

Monen tahon yhteisenä hankkeena toteutettu Kansallinen vieraslajiportaali on 27.5. avattu yleisön käyttöön. Vieraslajiportaalin avulla voi tunnistaa haitallisia vieraslajeja ja ilmoittaa niistä. Sivuilta löytyy tietoa ja kuvia vieraslajeista, karttoja levinneisyydestä sekä torjuntaohjeita. Portaali löytyy osoitteesta www.vieraslajit.fi. Mukana hankkeessa ovat Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus, Suomen ympäristökeskus, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Varsinais-Suomen ELY-keskus sekä Suomen luonnonsuojeluliitto. Hanketta on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö.

Kuka vielä muistaa Kaisaniemen puutarhan vanhan aidan?

Kuva P. Havas-Matilainen 30.6.2007

Kuva L. Helynranta 17.6.2014

Botanicum 7/2014 ilmestyy perjantaina 29.8. Aineisto toimittajalle 27.8. mennessä. Leppoisa juhannusta!